

Vårt behov av hopp

En ökad psykisk belastning hör till det pågående undantagstillståndets många följder. Vardagen är inte vad den brukar då vi vistas mera hemma i karantänliknande förhållanden och möter andra människor på ett avstånd. Den ständiga oron tar på vårt välbefinnande. Massmediernas malande om pandemin och dess ekonomiska konsekvenser bidrar till förstämningen. Isoleringen och ensamheten kan göra livet outhärdligt för många, och ännu kan man inte se en återgång till det tidigare normala.

Hopp är ett befriande ord. Vi längtar att få höra att faran är över och att en effektiv medicin eller ett vaccin har tagits fram för covid-19 och snart kommer att distribueras över hela världen. Dessvärre är vi inte där ännu. Hopp om en lösning behövs ändå för att härda ut, och det finns ju många goda tecken, men än så länge dröjer svaren. Den största tilltron sätter vi till medicinen och teknologin, och till människors ansvarsfulla beteende.

1600-talsmatematikern Blaise Pascal påminde om att hoppet ibland kan hindra oss från att leva

aktivt i nuet. Pascal talar uttryckligen om det obefogade hoppet, väntan på under. Om vi bara hoppas på att något gott ska hända oss i framtiden blir vi frustrerade och troligen aldrig nöjda. I stället borde vi komma till rätta med det vi har: ”All människans olycka kommer sig av detta enda: att hon inte lyckas sitta stilla på sitt rum”, skriver han i ett fragment i det postumt utkomna verket *Pensées* (Tankar).

Avskildhet passade Pascals introspektiva karaktär, men inte gemene man som behöver mänskliga möten för att må bra. Men han har rätt i att man förutom hopp också behöver en rejäl dos realism. Det gäller att anpassa sig, men för dem som redan är vana vid fullständig frihet att förverkliga sig själva kan det vara svårt att finna sig i en kringskuren tillvaro utan social samvaro, resor och nöjen. Döden är närmast ett tabu och det tragiska som hör livet till vill man helst inte tänka på.

Filosofen Gottfried Wilhelm Leibniz hade en ljusare syn på mänsklighetens utsikter än Pascal. För Leibniz var hoppet själva drivkraften bakom människans strävan. Han utmålade optimistiskt den verklighet vi lever i som den bästa av möjliga världar – inte perfekt, men dynamisk och möjlig att förbättra. Som ändliga varelser i rum och tid är vi aldrig fullkomliga, men vår personliga strävan till fullkomning, där kärleken till vår nästa är en viktig beståndsdel, såg Leibniz som en dygd. En klok människa gläds över sina medmänniskors välgång och utveckling.

Mellan uppgivenhet och hopp finns väl också en medelväg. En enighet tycks råda om att vi måste kunna leva och umgås med omtanke om varandra och miljön även i en värld utan akut coronahot. Historien visar att kriser är början på något oväntat och nytt, och även om vi inte ännu kan se vad det nya är – vi vet bara att utmaningarna är jättelika – finns det inte orsak att sluta hoppas.

8.6.2020